

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2009/53

Karar Sayısı : 2011/19

Karar Günü : 20.1.2011

R.G. Tarih-Sayı : 14.04.2011-27905

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu

İTİRAZIN KONUSU: 18.6.1999 günlü, 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun 15. maddesinin (7) numaralı fıkrasının (b) bendine 12.12.2003 günlü, 5020 sayılı Kanun'un 20. maddesiyle eklenen beşinci paragrafın sondan bir önceki cümlesinde yer alan " iyiniyet iddiasında bulunamazlar" ibaresinin üçüncü kişiler yönünden, Anayasa'nın 2., 35., 36. ve 125. maddelerine aykırılığı savıyla iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemidir.

I- OLAY

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredilen Banka'nın sahibi olduğu Gruba ait Şirket hisselerinin Fon'un yasal takiplerinden mal kaçırmak amacıyla üçüncü kişi konumundaki davacıya devredildiğinden bahisle tesis edilen işlemin iptali istemiyle açılan davada, Danıştay 13. Dairesi'nce verilen yürütmenin durdurulması isteminin reddine ilişkin kararın kaldırılması istemiyle yapılan başvuruda, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, iptali ve yürürlüğünün durdurulması için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

18.6.1999 günlü, 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun 15. maddesinin (7) numaralı fıkrasının (b) bendine 12.12.2003 günlü, 5020 sayılı Yasa'nın 20. maddesiyle eklenen ve itiraz konusu kuralı da içeren beşinci paragrafı şöyledir:

'Fon alacaklarından; yönetim ve denetimi Fona geçen ve/veya bankacılık yapma ve mevduat kabul etme izin ve yetkileri ilgili Bakan, Bakanlar Kurulu veya Kurul tarafından kaldırılan bankalar ile tasfiyeye tabi tutulan veya tasfiye işlemi başlatılan bankaların kaynağını kullanmış olmasından dolayı Fona borçlu olması kaydıyla Fona intikal eden bir bankadan ilk kredinin ve/veya banka kaynağının kullanılmasından sonra, bu bendin birinci cümlesinde belirtilen gerçek ve tüzel kişilerin, edindikleri ve/veya bu suretle üçüncü kişilere edindirdikleri para, her türlü mal, hak ve alacaklarının banka kaynağı kullanılmak suretiyle edinildiği ve/veya edindirildiği kabul edilir ve bu gerçek kişiler ile tüzel kişiler tarafından edinilen para, her türlü mal, hak ve alacaklar hakkında bu fıkra hükümlerini uygulamaya Fon yetkilidir. Bu suretle edinildiği ve/veya edindirildiği kabul edilen para, her türlü mal, hak ve alacaklar üzerinde ilk kredinin ve/veya banka kaynağının kullanıldığı tarihten sonra üçüncü kişilere yapılan satış, devir ve temlik, sınırlı ayni hak tesisi gibi işlemler ile üçüncü kişiler lehine tesis edilen ayni ve şahsi tüm haklar Fona karşı hüküm ifade etmez. Bu hukuki işlemlere taraf olan tüm şahısların külli ve cüzi halefleri dahil, yukarıda belirtilen işlemlerin gerçekleşmesinden sonra edindikleri

ve/veya edindirdikleri para, her türlü mal, hak ve alacaklar hakkında da bu fıkra hükümleri uygulanır. Yukarıda belirtilen işlemlere taraf olan üçüncü kişiler bankanın Fona devrinden sonraki işlemler nedeniyle, bu fıkranın birinci paragrafında sayılan kişiler ise bankanın Fona devrinden önceki ve/veya sonraki işlemler nedeniyle **iyiniyet iddiasında bulunamazlar**. Bankanın Fona devrinden önce satış, kira, devir ve temlik gibi işlemler ile ayni ve şahsi hak tesisine ilişkin işlemlere taraf olan üçüncü kişiler iyiniyetli olduklarını kanıtlamak zorundadırlar'.

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2., 35., 36. ve 125. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Cafer ŞAT, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Zehra Ayla PERKTAŞ'ın katılımlarıyla 9.9.2009 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından, 18.6.1999 günlü, 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun 15. maddesinin (7) numaralı fıkrasının (b) bendine 12.12.2003 günlü, 5020 sayılı Yasa'nın 20. maddesi ile eklenen beşinci paragrafında yer alan sondan bir önceki tümcedeki " iyiniyet iddiasında bulunamazlar' ibaresinin üçüncü kişiler yönünden esasının incelenmesine; yürürlüğü durdurma isteminin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Kuralın Anlam ve Kapsamı

4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun 15. maddesinin (7) numaralı fıkrasının (b) bendine 5020 sayılı Yasa'yla eklenen beşinci paragrafında, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu alacaklarından yönetim ve denetimi Fona geçen ve/veya bankacılık yapma ve mevduat kabul etme izin ve yetkileri kaldırılan bankalar ile tasfiyeye tabi tutulan veya tasfiye işlemi başlatılan bankaların kaynağını kullanmış olmasından dolayı Fona borçlu olması kaydıyla Fona intikal eden bir bankadan ilk kredinin ve/veya banka kaynağının kullanılmasından sonra, bankanın yönetim ve denetimini doğrudan veya dolaylı olarak tek başına veya birlikte elinde bulunduran ortaklarının veya yöneticilerinin edindikleri ve/veya bu suretle üçüncü kişilere edindirdikleri para, her türlü mal, hak ve alacaklarının banka kaynağı kullanılmak suretiyle edinildiği ve/veya edindirildiği kabul edilmiştir. Söz konusu gerçek ve tüzel kişiler tarafından edinilen para, her türlü mal, hak ve alacaklar hakkında (7) numaralı fıkra hükümlerini uygulamaya Fon yetkili kılınmıştır. Bu suretle edinildiği ve/veya edindirildiği kabul edilen para, her türlü mal, hak ve alacaklar üzerinde ilk kredinin ve/veya banka kaynağının kullanıldığı tarihten sonra üçüncü kişilere yapılan satış, devir ve temlik, sınırlı ayni hak tesisi gibi işlemler ile üçüncü kişiler lehine tesis edilen ayni ve şahsi tüm hakların Fona karşı hüküm ifade etmeyeceği öngörülmüştür. Bu hukuki işlemlere taraf olan tüm şahısların külli ve cüzi halefleri dahil, belirtilen işlemlerin gerçekleşmesinden sonra edindikleri ve/veya edindirdikleri para, her türlü mal, hak ve alacaklar hakkında da bu fıkra hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

Aynı paragrafın itiraz konusu kuralın da yer aldığı tümcesinde, yukarıda belirtilen işlemlere taraf olan üçüncü kişilerin bankanın Fona devrinden sonraki işlemler nedeniyle, Fona intikal eden bankanın tüzelkişi ortakları, yönetim ve denetimine sahip iştirakleri, gerçek ve tüzelkişi ortaklarının yönetim ve denetimini doğrudan ya da dolaylı olarak elinde bulundurdıkları şirketlerin ortaklarının ise bankanın Fona devrinden önceki ve/veya sonraki işlemler nedeniyle iyiniyet iddiasında bulunamayacakları kuralı getirilmiştir.

4389 sayılı Bankalar Kanunu, bunun ek ve değişiklikleriyle Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na, alacakların daha emin, hızlı ve istikrarlı takibinin sağlanması amacıyla geniş yetkiler tanınmış, alacakların tedbir, tahsil ve takibi konusunda kimi muafiyet, istisna ve kolaylıklar ile ayrıcalıklara yer verilmiştir. İptali istenilen kural da, Fon'a bu amaçla tanınan yetkiler arasında olup, bankanın Fona devrinden sonraki satış, kira, devir ve temlik gibi işlemler ile sınırlı aynı hak tesisine ilişkin işlemlere taraf olan üçüncü kişilerin iyiniyet iddiasında bulunmaları engellenmiştir.

İyiniyet, hakların kazanılması ve sonuçlarını meydana getirmesinde temel ilkelerden biri olup, Türk Medeni Kanunu'nun 3. maddesine göre, *'Kanunun iyiniyete hukukî bir sonuç bağladığı durumlarda, asıl olan iyiniyetin varlığıdır. Ancak, durumun gereklerine göre kendisinden beklenen özeni göstermeyen kimse iyiniyet iddiasında bulunamaz'*. Türk Medeni Kanunu dışında çeşitli yasa hükümlerinde, bazı hukuki sonuçlar sadece iyiniyetin varlığı veya yokluğuna bağlanmıştır.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Başvuru kararında, bankaların Fona devrinden sonraki işlemler nedeniyle üçüncü kişilerin iyiniyet iddiasında bulunmalarına yasal engel getirildiği, iyiniyetin, hakların kazanılmasında ve borçların yerine getirilmesinde temel ilke olduğu, hukuk devletinde kişiler iyi niyetli oldukları sürece lehlerine doğacak hukuki sonuçların korunması gerektiği, yasayla kişilerin yargı önünde hukuken geçerli araç ve yollardan kendilerini savunabilme haklarının ellerinden alınamayacağı, muvazaalı işlemlerin kapsamının yasama organı tarafından değil yargı organınca tespiti asıl olduğu, mülkiyet hakkının toplum yararı uyarınca ve ancak yasayla sınırlandırılacağı, iyiniyetin iddia ve ispat edilememesinin yargı denetimini sınırlandırdığı, bu nedenlerle kuralın Anayasa'nın 2., 35., 36. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu kuralda, bankaların Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devrinden sonra üçüncü kişilere yapılan satış, devir ve temlik, sınırlı aynı hak tesisi gibi işlemler nedeniyle, söz konusu işlemlere taraf olan üçüncü kişilerin iyiniyet iddiasında bulunamayacakları belirtilmiştir.

Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti, temel hak ve özgürlüklere dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda eşitliği gözeten, adaletli bir hukuk düzeni kurup sürdürmekle kendisini yükümlü sayan, hukuk güvenliğini sağlayan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, işlem ve eylemleri bağımsız yargı denetimine bağlı olan, hak arama özgürlüğünün önündeki engelleri kaldırandır. Anayasa'da, Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik hukuk devleti niteliği vurgulanırken, devletin tüm eylem ve işlemlerinin yargı denetimine bağlı olması amaçlanmıştır. Yargı denetimi, hukuk devletinin 'olmazsa olmaz' koşuludur. Hukuk devletinde yasa koyucu, yasaların yalnız Anayasa'ya değil evrensel hukuk ilkelerine de uygun olmasını sağlamakla yükümlüdür.

Anayasa'nın 36. maddesinde '*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz*' denilmektedir. Maddeyle güvence altına alınan dava yoluyla hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birisini oluşturmaktadır.

Kişinin, kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin en etkili ve güvenceli yolu, yargı mercileri önünde hakkını arayabilmesi ve davada ileri sürülen iddiaların ve delillerin, karşı tarafın iddia ve delilleriyle eşit imkânlarda araştırılması ve eşit değerlemeye tabi tutulmasıdır.

Dava konusu kuralla, Fon'un işlem ya da eylemleri yargı denetimi dışında tutulmamış, üçüncü kişilerin iyiniyet iddiasında bulunmaları engellenmiştir. İyiniyet kuralı genel bir hukuk kuralı olmakla birlikte, karşılaşılan her uyuşmazlığın, ilgili yasa hükümleri yok sayılarak, sadece iyiniyet kuralı ile çözüleceği anlamına gelmez. Bir yasa kuralının hukuka uygun amaç taşımasıyla birlikte, bu amacın gerçekleşmesini sağlayacak yöntemlerin de hukuka uygun olması gerekir. Tarafın iyiniyetinin olup olmadığı kararının, mahkeme tarafından yapılan inceleme ve araştırma sonucu ortaya çıkacağı kuşkusuzdur.

'Kamu alacağının tahsilinin hızlandırılması' gibi soyut bir gerekçe, iyiniyete ilişkin ispat kuralının uygulanmamasının nedeni olamaz. Kuralda geçen tüm üçüncü kişilerin işlemleri muvazaalı kabul edilerek, iyiniyetli üçüncü kişilerin dava açma haklarının özü zedelenmekte, mahkemeye etkili erişim ve savunma hakları engellenmekte, korunmasında kamu yararı bulunan iyiniyetli kimsenin, idare ve mahkeme önünde iyiniyetli olduğunu iddia ve ispat etme hakkı elinden alınmaktadır.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural, üçüncü kişiler yönünden Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural iptal edilmiş olduğundan, Anayasa'nın 35. ve 125. maddeleri yönünden ayrıca incelenmesine gerek görülmemiştir.

VI- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

18.6.1999 günlü, 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun 15. maddesinin (7) numaralı fıkrasının (b) bendine 12.12.2003 günlü, 5020 sayılı Kanun'un 20. maddesiyle eklenen beşinci paragrafında yer alan sondan bir önceki cümledeki " iyiniyet iddiasında bulunamazlar" ibaresinin üçüncü kişiler yönünden yürürlüğünün durdurulması isteminin, koşulları oluşmadığından REDDİNE, 20.1.2011 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VII- SONUÇ

1- 7.5.2010 günlü, 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun uyarınca, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile ilgili gerekli düzenlemeler yapılmadan, Mahkeme'nin çalışıp çalışamayacağına ilişkin ön meselenin incelenmesi sonucunda; Mahkeme'nin çalışmasına bir engel bulunmadığına, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet

Esas Sayısı : 2009/53
Karar Sayısı : 2011/19

ERTEN, Fettah OTO, Zehra Ayla PERKTAŞ ile Celal Mümtaz AKINCI'nın, gerekçesi 2010/68 esas sayılı dosyada belirtilen karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- 18.6.1999 günlü, 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun 15. maddesinin (7) numaralı fıkrasının (b) bendine 12.12.2003 günlü, 5020 sayılı Kanun'un 20. maddesiyle eklenen beşinci paragrafında yer alan sondan bir önceki cümledeki " iyiniyet iddiasında bulunamazlar' ibaresinin üçüncü kişiler yönünden, Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

20.1.2011 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Haşim KILIÇ	Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Fulya KANTARCIOĞLU

Üye	Üye	Üye
Ahmet AKYALÇIN	Mehmet ERTEN	Fettah OTO

Üye	Üye	Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR	Serruh KALELİ	Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye	Üye	Üye
Recep KÖMÜRCÜ	Alparslan ALTAN	Burhan ÜSTÜN

Esas Sayısı : 2009/53
Karar Sayısı : 2011/19

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Celal Mümtaz AKINCI